

Мирослава Ковбуз

ДО 110 РІЧЧЯ ВИХОДУ В СВІТ ПЕРШОГО ЗБІРНИКА "МАТЕМАТИЧНО - ПРИРОДОПИСНО - ЛІКАРСЬКОЇ СЕКЦІЇ"

У 1892 році Наукове товариство ім. Т. Шевченка (НТШ) реформувало видавничу роботу на зразок західнослов'янських товариств. Цей рік став поворотним в історії НТШ. Було створено три секції, що діяли до кінця першого етапу існування Товариства: історико-філософську, філологічну та математично-природописно-лікарську. Використовуючи зручну політичну ситуацію, лідери народоців, які в той час активно сприяли діяльності НТШ, домоглися для нього фінансової допомоги від міністерства освіти та галицького сейму. В той час поряд із спеціальними виданнями окремих комісій кожна секція інтегрально видавала свої збірники. Так, з 1897 р. почав виходити Збірник "Математично-природописно-лікарської секції" у видавництві НТШ під зарядом К. Беднарського.

Редакторами збірника були:

Іван Верхратський (1846 – 1919) природознавець, педагог і філолог, почесний і дійсний член НТШ. Дослідник рослин і тварин східної Галичини, автор перших шкільних підручників українською мовою з природничих наук.

Верхратський один із перших працював над українською природничою термінологією. Відомі його описи говірок Галичини, Буковини й Закарпаття.

Володимир Левицький (1872 – 1956) математик, фізик та педагог. Дійсний член НТШ. Працював вчителем у Тернополі та Львові. В період 1940 – 1953 року викладав математику в університеті імені І. Франка та педагогічному інституті у Львові. Окрім наукових праць з математики, фізики та астрономії, написав цінні підручники з фізики і алгебри для вищої гімназії. Піонерське значення мали роботи Левицького з термінології математики, фізики і хемії. Випустив 32-а томи Збірника та 28 випусків Sitzungsberichte.

Зміст першого тому Збірника секції, який вийшов у 1897 році, і містить 8 публікацій:

1. Про переступ чисел e і π . Нап. В. Левицький. 1 – 28.
2. Докази істнованя інтегралів рівнянь різничкових. Нап. В. Левицький, 1 – 39.
3. Окристалізованія в ксантині і гуаніні. Нап. Др. І. Горбачевский, 1 – 4.
4. Причинок до анатомії порівнательної судин кровних у хробаків. Нап. І. Раковский (таблиця) 1 – 12.
5. Скільки часу світла потребують мотилі витяглі до повного розвит-

- ку своїх крил. Нап. І. Верхратский, 1 – 4.
6. До механіки нормальних та патологічних змін положення матерниці. Нап. Др. Щ. Сельский, 1 – 14.
 7. Причинок до діагностики клінічної тифу кишкового. Нап. Др. О. Дакура. 1 – 20.
 8. VI Пироговский з'їзд лікарів у Києві. Нап. Др. О.Ч. 1 – 38.

Від редакції збірника

Отже видаємо збірник статей з наук математики, природописи і лікарства. Перший раз являються в рускім язичі розвідки фахові згаданих наук, зібрані разом в одну книжку. І попередше, правда печатано статі із згаданих царин наукових в ріднім язичі; тільки - ж були они або розсіяні по ріжних письмах періодичних і мали понайбільше ціль популяризувати науку, або попадались в ряди - годи фахові статі в періодичних "Записках" НТШ тулячись межи иньшими розвідками науковими, переважно історичними або фільо-льогічними. Колиж прибуло більше трудителів на полі наук, природописних, задумав виділ Товариства основати для секції математично-природописно-лікарської осібний "Збірник" видаваний в термінах неозначених.

В нашом збірнику поміщатимуться оригінальні наукові розвідки з царин математики, фізики, хемії, природної історії і медицини. Окрім того подавати муть ся також оповістки і рецензії нових праць наукових відносного фаху іменно таких, котрі окажуться найважнішими.

Про вагу наук математично-природописних тут розводиться не будем, бо їх вплив на культуру всего людства загально звісний - а лише виражаємо бажанє, що би Всечесні Родимці зволили віднести ся прихильно до ашого діла і після сил підсобляли нашим змаганням і замислам.

І. В. (Іван Верхратський)

Сьогодні збірник перейменований в Праці Наукового Товариства ім. Шевченка. Хемічна та біологічна комісії обєднують частинно свої наукові праці під назвою тому "Хемія і Біохемія". Об'єм видання збільшився практично вдвоє, але заклик редактора Івана Верхратського до науковців, який він проголосив 110 років тому залишається актуальним і сьогодні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хроніка Наукового товариства ім. Т.Шевченка, 1989 – 1990, Львів, 1993.-ч. 82, с.168.
2. Енциклопедія українознавства, Львів, 1994.-т.2, т.4.
3. Збірник "Математично-природописно-лікарської секції", Львів. — 1897.— т.1